

Czirok Ferenc:

Tűztermő lendület

Morvay László emlékére

„A lángok s a szikrák lávaatomjának röppályájából formálódik a kép, s a verejtékek együtt az időtlenbe hűl anélkül, hogy szín-izzását megfakítaná.”

(Ágh István: Tűzzománc és gobelin)

Prométheuszi bátorsággal rendelkezzen, aki a tűzben fortyogó üvegszerű anyagból teremtő lelke erejével képet akar varázsolni egy fémlemezre. Tűz kell hogy legyen a szívében és elméjében az álomhoz. A lélek tüze. A teremtő izzásban elpusztul a jelen, születik a jövő. A felcsapó lobbanások mélyén emléktűzek jeleznek. Fényénél kamasz fiúk látszanak, köztük Morvay László, akik – zárás után – az esztergomi strand Kis-Dunába ömlő vizének habzó zuhatagára ugorva, vad kiáltásokkal csobbannak a Duna sodró vizébe. *Tűz és víz.*

Újabb lobbanás, tíz év múlva találkozunk megint, kezében Simon és Garfunkel „Bridge Over Troubled Water” című nagylemeze, amelynek hátoldalán a lemez számainak angol nyelvű szövege található. Köztük a címadó felvétel költői sora: „Ha nem találsz jó baráttra, én nálad leszek, híd leszek neked a zavaros víz fölött...” Színek folyamatos szivárványizzása. Évtizedek hamvadnak el. 1997. Első, önálló kiállításom, XVIII. kerület, Rózsa Galéria. Ott van Morvay, és sok művészbarát. Felajánlja, hogy következő kiállításomat szívesen megrendezné a Soroksári Helytörténeti Gyűjtemény nagytermében. Így is történt.

Közben új képek, rajzok kerülnek ki kezem alól, majd kedvet kapok bepillantani a tűzzománcozás rejtelseibe. A tűz éget, teremt és megvilágít. Régi barátságokra vetül a fénye. Borongós őszi napon Kollár György és Kollár István sírjánál állunk Morvay Lacival, emlékgertyák ellobbanó lángjánál.

A lélek jelzőtüznél versek is születtek. Vágyban égő, régi szép szavainkat ellepte a divatba hozott durva jelzők, szófondorlatok lélekzaklató pernyéje, és oly ritkán lehet lemosni őket. Morvay az elveszített szülők,

de főleg édesanyja utáni fájdalomtól ihletve, hitelesebb verseket vetett papírra, mint a szerelemről: „se fanfár, sem ágyútűz / csak dugóspuskánk torkolatüze / permetezzen neked örök világosságot”. *Tisztító tűz.*

Egy izraeli ismerősöm, akivel együtt zománcoltam előző év őszén Kecskeméten, elküldte nekem a „glass on metal” The

Enamelist’s Magazine 2000. februári számát. Benne a világ számottevő tűzzománcműhelyeinek, -művészeinek névsorával. Morvay László részben ennek segítségével szervezte meg 2001-ben az I. Nemzetközi Budafoki Tűzzománcművészeti Triennálét. *Teremtőtűz.*

„Földünk anyaga: fémes magra tapadó szilikátköpeny, bevonat. A fémre égetett zománc ennek pontos megfelelője.” (Kátai Mihály) Fizikai értelemben is új világot teremt, aki tűzzománcot készít. A tűzzománc birodalmában az ötvösnek és az iparizománc-készítőnek egyaránt helye van. A zománcozás ősi technológiáját kevés művésznek volt bátorsága átvarázsolni „tűzfestéssé”, és így új képzőművészeti ágat létrehozni. Rajzok, metszetek és az egyéni tükörfilmek után Morvay is bejárta, majd eredményesen feltérképezte az addig számára ismeretlen zománcországoknak sok tájegységét, így azután nagyméretű köztéri munkákat és kisméretű, ötletes absztrakt képeket tett le a magyar képzőművészet képzeletbeli asztalára, ebben a vitatott hovatartozású, de látványosan időtálló műfajban. *Alkotótűz.*

Induljunk képzeletbeli utazásra Morvay László „Lépegető Opussum találkozása Örsivel” című alkotásán. 1999-ben készült vörösréz lemezre, 20 × 19,5 cm-es méretben. A képen megtalálható sok olyan elem, amely Morvay más, szintén rézre dolgozott alkotására is ráillik. Le kell vetnünk előítéleteinket, hogy kép nemcsak olajkép lehet vászonra, farostlemezre festve. Mert alkotás újszerű eszköztárral is készülhet csiszolt, savazott vörösréz lemezre, ahol az áttetsző alapozás révén magát a rezet látjuk felvörösleni. Ezek a rőt vonalak, területek adják az erőteljes grafikai hatást az alkotás egészén, úgy „Örsi”, mint a lépegetni szándékozó „Opussum” (mint Morvay írja) alakjában.

Örsi egy erős alapokon álló reneszánsz hatást keltő figura. A manapság inogni látszó kultúrák földjén áll köztünk Európában, irányvonalak mentén. Az Opussum az „időben” érkező halál, a fizikai elmúlás képviselője, aki magával visz szépet és jót, csontot és vért, virágot és álmot, viszi minden romlandó alkotásunkat. Ujjam a zománccon, lelkem erejével a Morvay által rótt vonalakat követem, iparkodom reménykedve és bízva Örsi életigenlő hitében, küzdelmes életünk lélekútján. *Öröktűz.*